

Města, která brzy zmizí

Kde vám zbourají dům kvůli uhlí, nové silnici či přehradě

9/2015

23. února 2015 / 30 Kč / předplatné 27 Kč / www.tyden.cz

TÝDEN

Mateřské mléko:
kupují ho kulturisté

Předražené ojetiny

České autobazary
zvyšují ceny
až o 44 procent

Deutschland 2,90 € Österreich 3 € Slovensko 1,50 € předplatné 1,50 €

Foto: Proimedia / Design: Jakub Zych

Na bombu s hasákem

Ani čtyři měsíce po prvním ze série výbuchů ve Vrběticích není v areálu muničního skladu bezpečno. „Musíme být nesmírně opatrní, je to doslova minové pole,“ říká šéf policejních pyrotechniků **MICHAL DLOUHÝ**.

Vaše jednotka dostala na starost zajištění munice ve vrbětickém skladu. Jak zjistil časopis TÝDEN, v areálu byly i zakázané protipěchotní miny. Jak se na území plném nepředvídatelných třaskavin pyrotechnikům pracuje?

Vrbětický areál je doslova minové pole. Pyrotechnici, kteří tam vstupují, jsou každodenně poučováni a neustále apelujeme na jejich maximální obezřetnost a opatrnost. Munice je rozházena po celém areálu a nachází se v nebezpečném stavu. Jsou tam neškodné střepiny, ale také střepiny s trhavinou a dále munice, u níž výbuch třeba poškodil roznětku. Právě ta je velmi nebezpečná.

Ještě k zakázaným protipěchotním minám. Co ve Vrběticích vůbec dělaly? A kolik jich tam bylo?

Tato záležitost je předmětem vyšetřování a já nejsem kompetentní se k ní jakkoli vyjadřovat.

Vrbětický sklad přesto určitě skrývá i další záležitosti. Co tam bylo pro práci pyrotechniků zatím nejrizikovější?

Asi dělostřelecký granát zaseknutý ve střeše jedné z budov, u kterého hrozil výbuch, jenž by se pak mohl přenést i na obsah skladu. Ale nebezpečné je tam všechno. Jde o areál, kde se pracuje od

Michal Dlouhý (52)

S hodností plukovníka působí jako ředitel Pyrotechnické služby Policie České republiky. Narodil se v roce 1962 v Kutné Hoře, vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy. Dlouhodobě se věnuje mapování historie bezpečnostních složek na našem území, na toto téma napsal řadu publikací i odborných textů. S režisérem Antonínem Moskalykem se podílel na vzniku úspěšného seriálu *Četnické humoresky*.

doby výbuchu. A ještě hodně dlouho se pracovat bude.

Co se vám honí hlavou, když posíláte své podřízené do tak nebezpečných akcí?

Pocity obrovské odpovědnosti. Jsou to odborníci, hrdinové. Především ve Vrběticích pracují dlouhodobě v nebezpečném areálu a pod obrovskou zátěží. Myslíte na to, ty lidi osobně znáte. Máte o ně strach.

Když se řekne pyrotechnik, většina lidí si vybaví muže v ochranném obleku, jemuž stéká po čele pot a váhá, který z drátků přestříhnout...

Vybrat si mezi modrým a červeným drátkem. A co když je tam potom drátek žlutý? To je problém. Ne, záměrně to zlehčuji, takhle to znají lidé z televize. Pravda je taková, že jsou to velmi nebezpečné situace, někdy úzce související s mezinárodním terorismem. I z tohoto důvodu nemůžeme brát jakékoli oznámení o předmětu, který policisté vyhodnotí jako podezřelý, na lehkou váhu.

A drátky tedy stříháte?

Praxe je trochu složitější. Když dostaneme oznámení o podezřelém předmětu, který by mohl být nástražným výbušným systémem, vyrazíme na místo se speciálně vybaveným vozidlem. V tom je kromě těžkého ochranného obleku, rentgenu, speciální tyče umožňující s předmětem manipulovat z větší vzdálenosti a dalších ochranných prostředků také třeba pyrotechnický robot. A v přívěsu vozíme výbuchový kontejner. Pak už vše záleží na konkrétní situaci, velikosti podezřelého předmětu, místě nálezů. Prioritou je vždy maximální ochrana zasahujících pyrotechniků a samozřejmě také osob v okolí. Nejprve se místo nálezů uzavře, pak se předmět prověřuje. Kde je to možné, ohledá ho a případně zneškodní

Foto: Robert Sedmík

robot, kde to nelze, jde k předmětu přímo pyrotechnik v těžkém ochranném obleku.

Co všechno takový robot umí?

Ten náš se jmenuje Teodor a s jeho pomocí můžeme podezřelý předmět prověřit či nástražný výbušný systém přímo zneškodnit. Existuje řada doplňků, kterými lze robota osadit a jež nám velmi pomáhají. Dokáže třeba předmět otevřít, manipulovat s ním, zrentgenovat ho. Některé doplňky jsou přímo jeho součástí, jiné si šikovní kolegové vyrobili sami. Našeho robota jsme koupili před dvěma lety zhruba za jedenáct milionů korun. A víte, co je zajímavé? Vyrábí ho německá firma, která měla před 11. zářím 2001 velké problémy

OCHRANNÝ OBLEK?

Občas k ničemu. „Třeba k nevybuchlé letecké pumě jde pyrotechnik s holýma rukama. Oblek se při práci s municí nepoužívá, ten je určen pro manipulaci s výbušnými systémy,“ vysvětluje Michal Dlouhý.

s odbytem, o její produkty byl minimální zájem. Po teroristických útocích v USA je to ale přesně opačně, ta zařízení jsou velmi žádaná.

Jak často vyrážíte k nástražným výbušným systémům, třeba náložím umístěným ve vozidlech?

Dlouhodobě se to pohybuje okolo stovky výjezdů ročně, ne vždy ale skutečně jde o nástražný výbušný systém. Loni bylo číslo vyšší, asi sto padesát výjezdů. To ale zčásti způsobilo také prověřování podezřelých zásilek, které byly ve druhé polovině roku adresovány ústavním činitelům.

Kolik nástražných výbušných systémů jste v uplynulém roce skutečně zneškodnili?

Ročně je to zhruba desítka takových případů.

Jsou lidé po nedávných teroristických útocích v Paříži opatrnější a všímavější? Máte kvůli tomu třeba více výjezdů?

Pracují u nás svobodní i ženatí, k bombám chodí také tátové od rodin.

To ani ne. U policie máme zásadu, že se podezřelé předměty prověřují vždy

a významným objektům je pozornost věnována dlouhodobě. Co ale nabývá na významu, je mezinárodní spolupráce a konzultace se zahraničními kolegy. Pro teroristy totiž neexistují hranice.

Dochází u policejních pyrotechniků také k tragickým úmrtím?

V České republice zaplatpánbůh v posledních desetiletích k žádnému zranění či usmrcení policejního pyrotechnika nedošlo. Přednedávnem však nástražný výbušný systém zabil egyptského pyrotechnika, nepomohl mu ani ochranný oblek. A v roce 2010 tragicky zahynuli tři policejní pyrotechnici v Německu při zneškodňování nevybuchlé letecké pumy ▶

► **STRACH.** Obavy z muničního skladu ve Vrbětích mají nejen lidé z okolí. Krušné chvíle tady zažívá i armáda a policie.

z druhé světové války. To jenom potvrzuje, jak je tato práce nebezpečná.

Nebezpečné situace působí na mnohé jako magnet. Jak moc vám v terénu komplikuje práci tradiční lidská zvědavost?

V tomto ohledu jsme zvláštní národ. Popíšu vám, jak to probíhá třeba ve Francii. Jakmile se někde objeví nevybuchlý granát, mina nebo jiná munice, policie místo obežene páskou s nápisem „Životu nebezpečno, vstup zakázán“. Pak se to oznamí pyrotechnické jednotce a ta to v rámci pravidelného svozu za několik dní, ale třeba až týdnů, odveze či zneškodní. Nikoho přitom nenapadne, aby s tím jakkoli manipuloval nebo si to odnesl domů. Mají bohaté zkušenosti a vědí, že se tam z období první světové války nachází velké množství nebezpečné chemické munice. V Česku je takový postup naprosto nepředstavitelný. Tady to musí policista hlídat až do doby, kdy přijede pyrotechnik. Vymezení páskou u nás nefunguje, někdo vám ještě řekne, že byla přetržena nebo se dala podlézt či překročit. S takovými argumenty se setkáváme a podle mě k nim není co dodat...

Představuje u nás nevybuchlá munice skutečné nebezpečí, nebo jsou její nálezy pouze ojedinělé?

Spektrum munice, která se na našem území nachází, je opravdu široké. Dnes zde můžeme narazit třeba na ruční a dělostřelecké granáty, dělostřelecké miny. S tím vším si naši pyrotechnici musejí umět poradit. Jenom v loňském roce jsme vyjízďeli ke 2720 případům nálezů

munice, rok předtím to bylo 1704 výjezdů. Řešíme situace, kdy někdo najde několik nábojů, ale i případy, ve kterých jde o nálezy nevybuchlé letecké pumy. To je vzhledem k velkému množství trhavin, které pumy obsahují, to nejhorší a nejnebezpečnější. S tím pak souvisí i značná velikost ohroženého prostoru. Někdy se dokonce stává, že je munice ve stavu vylučujícím její transport. V takovém případě je nutné ji za odpovídajících bezpečnostních opatření zničit přímo na místě nálezu nebo v jeho bezprostřední blízkosti.

Pán naložil do auta nevybuchlou municí. Pak tam posadil ženu a tři děti.

Letecké pumy padaly za války i na Československo. Kde v Česku je dnes hrozba jejich výskytu největší?

Pumy z druhé světové války, ať už ruské, německé, anglické nebo americké výroby, byly často používány při bombardování průmyslových oblastí velkých měst, třeba Plzně, Pardubic, Brna nebo Českých Budějovic. A to je právě ten problém. Průmyslové závody dříve stály na okrajích měst, ta se ale postupem času rozrostla a místa, kde byly dříve továrny, jsou nyní zastavěna obytnými domy. Třeba v Plzni bylo ale opakovaně bombardováno i centrum, zejména nádraží. Teď si představte, že letecká puma váží 250 kilogramů a z toho

zhruba 130 kilogramů je trhavina. Když vybuchne, může zranit lidi až do vzdálenosti 1500 metrů a takový prostor se pak musí evakuovat, na což v Česku ještě pořád nejsme úplně zvyklí. Třeba v sousedním Německu, kde je nalézáno nevybuchlých leteckých pum daleko více, před zásahem pyrotechnika bez problémů evakuují i několik tisíc obyvatel.

V čem ještě jsou letecké pumy zákeřné?

Zejména ty americké a britské byly osazovány dlouhodobými chemickými zapalovači s celuloidem. To je strašák všech pyrotechniků na světě. Byly konstruovány tak, že k iniciaci výbuchu došlo v rozmezí od jedné do sto čtyřiceti čtyř hodin. Jejich smyslem bylo udržet obyvatele ve stresu a nejistotě, aby nezačali odklízet následky výbuchu nebo neobnovovali výrobu v zasažených průmyslových závodech. Nikdo totiž nevěděl, kdy dojde k další explozi. Problém je v tom, že po těch sedmdesáti letech je právě použitý celuloid na hranici své životnosti a tyto pumy mohou vybuchnout i samovolně. To se před časem stalo třeba v řečišti Dunaje ve Vídni. Ve městech, kde probíhají zemní práce, jezdí tramvaje, metro, kde prostě dochází k otřesům země, jsou takové pumy opravdovým nebezpečím. Za druhé světové války jich byly shozeny tisíce tun, osm až patnáct procent z nich přitom selhalo. A některé z nich stále čekají na své objevení.

Jak se taková puma zneškodňuje? Můžete to popsat krok za krokem?

Ideální je z pumy vyšroubovat zapalovače. Pak zbude pouze trhavina, která nemá

být jak aktivována a může se převézt. Když se tohle nepodaří, musí se hledat jiné řešení. Tím nejzajímavějším je likvidace přímo na místě, což je logisticky hodně náročné. Musí se udělat taková opatření, aby byly co nejvíce eliminovány účinky výbuchu, tedy rozlet střepin, tlaková a seismická vlna a tepelné účinky.

V takovém případě je ochranný oblek pyrotechniků asi k ničemu.

K letecké pumě jde pyrotechnik s holýma rukama. Tedy, nese si v nich ocelový kartáč k očištění těla pumy, odrezovač a hasák na vyšroubování zapalovačů. Oblek se při práci s municí nepoužívá, ten je určen pro manipulaci s nástražnými výbušnými systémy a poskytuje ochranu v případě výbuchu řádově jednotek kilogramů výbušniny. Navíc záleží na tom, o jakou látku jde. Jak jsem už

říkal, v letecké pumě je té trhaviny až 130 kilogramů.

Určitě řešíte také případy, kdy si někdo splete naprosto neškodný předmět s municí...

K takovým případům samozřejmě čas od času jezdíme a je to logické. Když najde laik podivný zrezivělý předmět připomínající municí, navíc třeba obalený hlinou, těžko pozná, o co ve skutečnosti jde. To je schopen určit až pyrotechnik. Ale rozhodně se vyplatí být opatrný a zavolat policii. Velké nebezpečí totiž představují třeba německé puškové granáty, podlouhlé válečky, které když zreziví, připomínají závaží od kukaček. Vypadají úplně jako patnácticentimetrová železná šiška. Přestože jsou malé, dokážou způsobit vážná zranění a zpravidla je likvidujeme v místě nálezu.

Co všechno si lidé s municí pletou?

Třeba výfuk od pionýra. Ale proč ne – najde ho žena, zkoumá, o co jde. Vidí zrezivělý předmět s tryskami, který jí připomíná raketu. Tak nás zavolá a my se na ni rozhodně nezlobíme. Lepší, než kdyby situaci podcenila a něco se stalo. Někteří lidé totiž mají až neskutečné nápady.

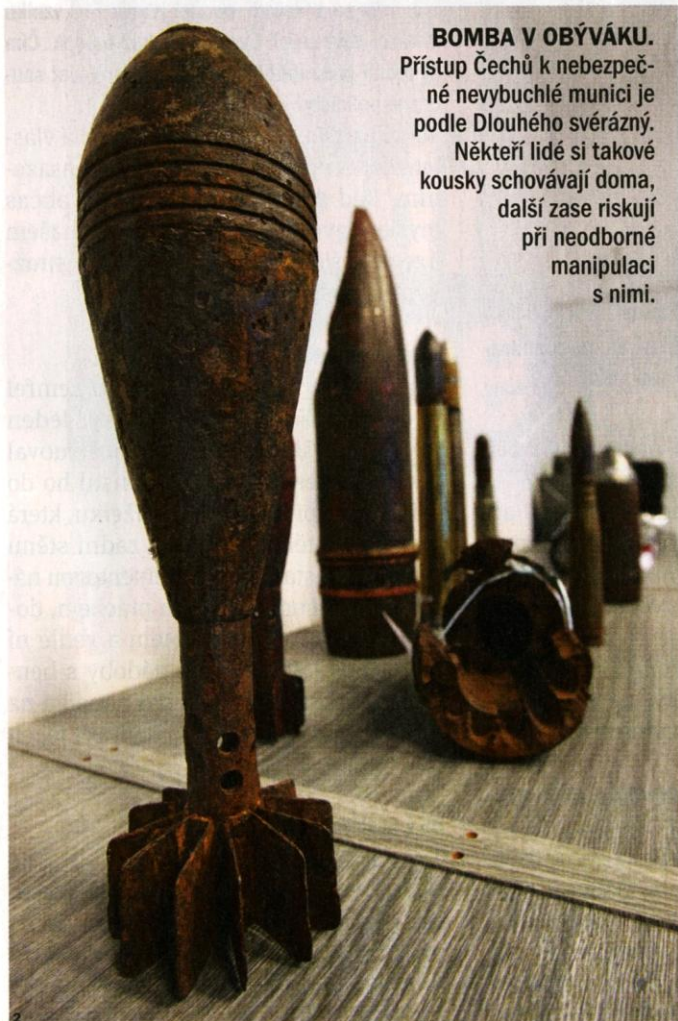
Jaké třeba?

Na severní Moravě jsme měli případ, kdy našel pán v lese několik kusů munice a naložil ji do nového auta. Do toho pak posadil i manželku a tři malé děti a vyrazil s nimi na výlet. Jezdil takhle celý den a až potom ohlásil nález na policii. Když to pyrotechnik viděl, zhrozil se. Munice byla v takovém stavu, že některé kusy musel po vyndání z vozu ničit přímo na místě. Nechci ani domýšlet, co hrozilo. Exploze

mohla nastat kdykoli a anděl strážný se tehdy musel pořádně zapotit.

Kam kvůli nálezům munice ještě vyjždíte?

Například do výkopen sběrných surovin. Tam lidé často odevzdávají také nalezenou municí a občas se stane, že dojde k výbuchu, který poničí i tavicí pec. Zajímavé zážitky pak máme se stále se rozšiřující komunitou hledačů takzvaných kešek. Kرابičky, které hledají, totiž vyjadají různě a někomu mohou snadno připomínat výbušný systém. Lidé nám potom volají s tím, že třeba objevili bombu, která je připevněna na mostě. Naštěstí máme přístup přímo do databáze kešek, a zatímco jedni kolegové míří na místo nálezu, druzí v databázi zjišťují, zda tam není schovaná právě keška. Pravidlo je ale ▶

BOMBA V OBÝVÁKU. Přístup Čechů k nebezpečné nevybuchlé municí je podle Dlouhého svérázný. Někteří lidé si takové kousky schovávají doma, další zase riskují při neodborné manipulaci s nimi.

▼ PLACENÁ INZERCE

MILIONY v CAŠH

MEGA CASH Hlavní výhra: 10 000 000 Kč, 10x 500 000 Kč

SUPER CASH Hlavní výhra: 5 000 000 Kč

CAŠH Každý 4. los vyhrává

Setři a vyhrať

KKCG SAZKA LOSY

takové, že na místo s podezřelým předmětem jedeme vždy a věc prověříme.

Ve druhé polovině loňského roku proběhla v Česku zbraňová amnestie, při níž mohli lidé bez hrozby postihu odevzdat nelegálně držené zbraně a munici. Co všechno se vám dostalo do rukou?

Kvůli amnestii jsme vyjžděli k 330 případům. Lidé odevzdávali ruční granáty, dělostřelecké granáty a miny, několik náloží, bleskovice, zápalnice, řadu iniciátorů. V jednom případě šlo dokonce o malou leteckou pumu. Jenom se potvrdilo, že mezi lidmi se nachází poměrně velké množství munice, která je stále nebezpečná.

Promítá se nějak do oblasti výroby výbušnin pověstné české kutilství – navíc umocněné spoustou „zajímavých“ návodů na internetu?

Tam je samozřejmě mnoho zaručeně spolehlivých návodů, co a jak podomácku vyrobit. To se týká i výbušnin. Kolegové taková diskusní fóra občas pozorují, čtou si úvahy těch, kteří se neúspěšně pokoušejí vyrobit nějakou výbušninu nebo neodborně manipulují s municí, a často brzy odhadnou, kde udělali chybu. Samozřejmě se ale do diskuse nezapojují a nikomu neradí. Všeobecně to je ale problém, o čemž svědčí i počet zraněných a usmrcených osob. Loni v Česku výbušnin a munice zabily šest lidí.

Zásadní je samozřejmě také psychická odolnost a odpovídající fyzická zdatnost. Vždyť jenom ochranný oblek váží pětatřicet kilogramů; a věřte mi, že se v něm pořádně zapotíte. Důraz ale klademe také třeba na to, aby měli naši lidé historický přehled a věděli, kde se na našem území v minulosti odehrávaly válečné konflikty či nacházely armádní výcvikové prostory. Dokážou si pak udělat lepší představu o tom, jakou municí mohou kde očekávat.

Přitahuje tohle nebezpečné povolání specifický druh lidí, třeba mladé svobodné kluky?

Celkem je nás pětasedmdesát a máme tady muže různého věku, svobodné i ženaté, táty od rodin. Obecně lze říct, že jsou to lidé s technickými sklony a schopností racionálně uvažovat. Zásadní ale je, že si všichni uvědomují, s čím mají tu čest. Nejsou zvyklí spoléhat se na náhodu.

Pracují u vás také ženy?

My je mezi sebou nemáme. Není to ale vyloučeno, v zahraničí ženy u policejních pyrotechniků pracují.

Zajímáte se o historii, podíleli jste se i na vzniku divácky oblíbených Četnických humoresek. Čím by mohli prvorepublikoví četníci inspirovat současné policisty?

To byla úplně jiná doba, byli to velcí vlastenci, kteří pracovali s úžasným nasazením. Rád do těchto lepších časů občas myšlenkově utíkám. Víte, že na našem území došlo k usmrcení četníka nástražným výbušným systémem?

To jsem nevěděl. Kdy a jak se to stalo?

V roce 1931 v Prostějově takto zemřel strážmistr František Vlkovský. Jeden duševně vyšinitý člověk zkonstruoval takzvaný pekelný stroj a umístil ho do skříně. Vše připravil na manželku, která s ním nechtěla žít. Vyřízl zadní stěnu skříně, nainstaloval tam cementovou nádobu naplněnou střelným prachem, doplnil ji zápalným systémem a vedle ní umístil dvě čtvrtlitrové nádoby s benzinem. Iniciační systém byl napojen na dveře a ke spuštění mělo dojít při jejich otevření.

Co v té skříně ale hledal četník?

Ten člověk nejprve zastřelil správce místní továrny a poté se ukryl doma, kde při obklíčení četníky spáchal sebevraždu. Strážmistr Vlkovský tam pak prováděl domovní prohlídku. A otevřel tu skříně.

Lukáš Seidl ■

Foto: 1 Zdeněk Němec / MAFRA / Profimedia, 2 Robert Sedmík, 3 archiv

▲ **TEODOR.** Tak se jmenuje speciální robot, který pyrotechnikům pomáhá s průzkumem a likvidací výbušnin. Podezřelý předmět umí třeba zrentgenovat; stál jedenáct milionů korun.

Jakým způsobem vám lidé munici odevzdávali? Úplně vidím pána, který nese zrezivělé granáty v igelitové tašce...

Bohužel nejste daleko od pravdy. Na policejní služebnu v Nymburce dorazil pán se zahradnickým košíkem, ve kterém měl dvě kilogramové německé ženijní nálože a klubko bleskovice. Velmi nebezpečný materiál. Také jsme velmi brzy po zahájení amnestie museli zdůrazňovat, že když už někdo něco takového doma má, ať s tím v žádném případě jakkoli nemanipuluje a nikam to nevozí. Zásadní je zavolat policii a zabezpečit, aby se k předmětu nikdo nedostal. Zajímavé bylo i to, jak lidé vše nechávají na poslední chvíli. Amnestie trvala půl roku, přesto jsme měli nejvíce výjezdů v její poslední den. Na Silvestra jich bylo rovných třicet.

Lze výbušninu podomácku vyrobit pouze z běžných surovin zakoupených třeba v drogerii?

Nechtějte po mně žádné návody, ale výbušnou směs lze připravit i z naprosto obyčejných potravin, například mouky nebo soli. Stačí pouze vědět, jaké další příměsi je nutné přidat. Jsou to přitom suroviny, které běžně koupíte v obchodě. Zdánlivě neškodné látky, jež jsou ale při určitých kombinacích hodně nebezpečné.

Co všechno vlastně musí zájemce o práci pyrotechnika umět?

Už při výběrovém řízení zjišťujeme osobnostní předpoklady, zájem, motivaci. Když je uchazeč přijat, absoluuje základní pyrotechnický kurs a teprve pak se specializuje. Na nálezy munice, na nástražné výbušné systémy či na znaleckou činnost.